ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 20ής Φεβρουαρίου 2003

για την προστασία και την ενημέρωση του κοινού σχετικά με την έκθεση λόγω της συνεχιζόμενης μόλυνσης με ραδιενεργό καίσιο ορισμένων άγριων εδώδιμων προϊόντων ως συνέπεια του ατυχήματος στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνομπίλ

[κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2003) 510]

(2003/120/ΕΚ)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, και ιδίως το άρθρο 38 παράγραφος 1 και το άρθρο 124, δεύτερη περίπτωση,

τη γνώμη της ομάδας εμπειρογνωμόνων που όρισε η επιστημονική και τεχνική επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 31 της συνθήκης,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ύστερα από το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνομπίλ στις 26 Απριλίου 1986, σημαντικές ποσότητες ραδιενεργών υλικών διέφυγαν στην ατμόσφαιρα.

(2) Η επίπτωση ραδιενεργού καισίου από το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό ηλεκτροπαραγωγής του Τσερνομπίλ έχει πλήξει ευρύ φάσμα τρίτων χωρών.

(3) Σημαντική επίπτωση έχει πλήξει τμήματα της επικράτειας αρκετών κρατών μελών και χωρών που είναι υποψήφιες για προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(4) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 737/90 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1990, σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά από το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ ([1]), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 612/2000 ([2]), καθόρισε για τα γεωργικά προϊόντα καταγωγής τρίτων χωρών που προορίζονται για ανθρώπινη διατροφή, ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα για το ραδιενεργό καίσιο με τα οποία πρέπει να συμμορφώνονται οι εισαγωγές και σε σχέση με τα οποία διενεργούν ελέγχους τα κράτη μέλη.

(5) Σε δήλωσή τους προς το Συμβούλιο στις 12 Μαΐου του 1986 σχετικά με την έκδοση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1707/86 του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 1986, σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά από το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ ([3]), τα κράτη μέλη δεσμεύτηκαν να εφαρμόσουν τα ίδια ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

(6) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1661/1999 της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 737/90 του Συμβουλίου σχετικά με τους όρους εισαγωγής γεωργικών προϊόντων καταγωγής τρίτων χωρών μετά το ατύχημα στον πυρηνικό σταθμό του Τσερνομπίλ ([4]), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1608/2002 ([5]), μεταξύ άλλων εισήγαγε ειδικούς όρους που ενισχύουν τους ελέγχους στις εισαγωγές ακαλλιέργητων μανιταριών από αρκετές τρίτες χώρες.

(7) Τα κράτη μέλη εφήρμοσαν και εξακολουθούν να εφαρμόζουν όταν χρειάζεται παρόμοιους ελέγχους και όρους για τη διάθεση στην αγορά τροφίμων που προέρχονται από τις εθνικές τους αγροτοβιομηχανικές αλυσίδες εφοδιασμού με τρόφιμα, ιδίως όσον αφορά το κρέας προβάτων και ταράνδων.

(8) Τα μέτρα που εφαρμόζονται στις επικράτειες των κρατών μελών απορρέουν από τις υφιστάμενες νομικές υποχρεώσεις που αναφέρονται στην οδηγία 96/29/Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 1996, για τον καθορισμό των βασικών κανόνων ασφάλειας για την προστασία της υγείας των εργαζομένων και του πληθυσμού από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιονίζουσες ακτινοβολίες ([6]) και στα άρθρα 35 και 36 της συνθήκης Ευρατόμ.

(9) Τα φυσικά και τα ημιφυσικά οικοσυστήματα, όπως τα δάση και οι δασώδεις περιοχές, γενικά αποτελούν το φυσικό περιβάλλον των άγριων θηραμάτων, των βατόμουρων, και των μανιταριών και τα οικοσυστήματα αυτά τείνουν να διατηρούν το ραδιενεργό καίσιο σε μια κυκλική ανταλλαγή ανάμεσα στα ανώτερα στρώματα του εδάφους (απορριμματική στιβάδα), τα βακτήρια, τη μικροπανίδα, τη μικροχλωρίδα και τη βλάστηση. Επιπλέον, το έδαφος των οικοσυστημάτων αυτών που αποτελείται κατά το μεγαλύτερο μέρος από οργανικό υλικό τείνει να αυξάνει τη βιολογική διαθεσιμότητα του ραδιενεργού καισίου.

(10) Τα φυτά του δάσους που ενδέχεται να καταναλωθούν από τον άνθρωπο είναι τα εδώδιμα είδη φρούτων, ιδίως τα άγρια βατόμουρα όπως τα μύρτιλλα (bilberries), τα άγρια βατόμουρα (cloudberries), τα φίγγια (cranberries), τα σμέουρα (raspberries), τα βατόμουρα (blackberries) και οι άγριες φράουλες. Οι τάσεις της μόλυνσης με ραδιενεργό καίσιο στα άγρια βατόμουρα δείχνουν ότι η μόλυνση μειώνεται αργά ή παρέμεινε σταθερή ιδίως στα πολυετή είδη, από το ατύχημα του Τσερνομπίλ.

([1]) ΕΕ L 82 της 29.3.1990, σ. 1.
([2]) ΕΕ L 75 της 24.3.2000, σ. 1.
([3]) ΕΕ L 146 της 31.5.1986, σ. 88.
([4]) ΕΕ L 197 της 29.7.1999, σ. 17.
([5]) ΕΕ L 243 της 11.9.2002, σ. 7.
([6]) ΕΕ L 159 της 29.6.1996, σ. 1.

(11) Πολλά είδη εδώδιμων άγριων μανιταριών (κανθαρέλλοι, βολέτοι, κολλυβίες και άλλα γνωστά εδώδιμα μανιτάρια), λόγω της επίδρασης της φύσης των δασικών εδαφών στη διαθεσιμότητα του ραδιενεργού καισίου, εξακολουθούν να αναπτύσσουν επίπεδα ραδιενεργού καισίου που υπερβαίνουν τα 600 Bq/kg. Τα μανιτάρια των ειδών που συμβιώνουν με δέντρα (μυκόρριζα) και έχουν μυκήλιο που αναπτύσσεται σε βάθος (π.χ. το Boletus edulis) επηρεάστηκαν πολύ αργότερα από την εναπόθεση και σήμερα παρουσιάζουν πολύ υψηλά επίπεδα μόλυνσης με ραδιενεργό καίσιο.

(12) Η μόλυνση με ραδιενεργό καίσιο επηρεάζει επίσης ζωικά είδη όπως άγρια θηράματα και σαρκοβόρα ψάρια του γλυκού νερού από λίμνες σε περιοχές με την υψηλότερη απόθεση. Μάλιστα, η παρουσία πολύ μολυσμένων ειδών στο διαιτολόγιο (λειχήνες, βρύα, και ιδίως ορισμένα είδη μανιταριών) συνεισφέρει σαφώς στην αύξηση της μόλυνσης των άγριων θηραμάτων που τα καταναλώνουν.

(13) Υποθέτουμε ότι η διάρκεια της μόλυνσης με ραδιενεργό καίσιο ύστερα από το ατύχημα του Τσερνομπίλ αρκετών προϊόντων που προέρχονται από είδη που ζουν και μεγαλώνουν σε δάση και σε άλλα φυσικά και ημιφυσικά οικοσυστήματα ουσιαστικά συνδέεται με το φυσικό χρόνο ημιζωής του ραδιονουκλεϊδίου αυτού που είναι περίπου 30 έτη και επομένως δεν θα παρατηρηθεί καμία αισθητή αλλαγή όσον αφορά τη μόλυνση με ραδιενεργό καίσιο των προϊόντων αυτών κατά τις επόμενες δεκαετίες.

(14) Τα τελευταία έτη, στοιχεία που παρείχαν ορισμένα κράτη μέλη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδειξαν ότι υπήρχαν υψηλά επίπεδα ραδιενεργού καισίου στα άγρια θηράματα, τα βατόμουρα, τα μανιτάρια και τα σαρκοβόρα ψάρια που ζουν σε λίμνες.

(15) Η συχνότητα εμφάνισης κρέατος αγρίων θηραμάτων που υπερβαίνει τα 600 Bq/kg ραδιενεργού καισίου μειώνεται αργά, με εξαίρεση τους αγριόχοιρους. Μη αμελητέες ποσότητες κρέατος αγρίων θηραμάτων που προέρχονται από ορισμένα τμήματα της επικράτειας αρκετών κρατών μελών και υποψήφιων χωρών εξακολουθούν να υπερβαίνουν τα παραπάνω όρια.

(16) Σε ορισμένες περιφέρειες της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας τα επίπεδα του ραδιενεργού καισίου στο κρέας αγριόχοιρων μπορεί να είναι δέκα ή περισσότερες φορές υψηλότερο από τα επίπεδα στα ζαρκάδια ή τα ελάφια. Για παράδειγμα, η συχνότητα εμφάνισης αγριόχοιρων που υπερβαίνουν τα 600 Bq/kg ραδιενεργού καισίου αυξάνεται διαρκώς από το 1996 και ήταν περίπου 51 % το 1999 με κορυφοτιμές που υπερέβαιναν τα 10 000 Bq/kg.

(17) Μπορεί να υποτεθεί ότι περιοχές της επικράτειας αρκετών από τα άλλα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες, οι οποίες παρουσιάζουν παρόμοια επίπεδα απόθεσης ραδιενεργού καισίου θα έχουν επίπεδα μόλυνσης στο κρέας αγρίων θηραμάτων, και ιδίως του αγριόχοιρου συγκρίσιμα με εκείνα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

(18) Πρόσφατα στοιχεία υποδεικνύουν ότι οι συγκεντρώσεις ραδιενεργού καισίου παραμένουν υψηλές στα σαρκοβόρα ψάρια του γλυκού νερού από λίμνες σε περιοχές με την υψηλότερη απόθεση, με τιμές αιχμής που υπερβαίνουν τα 10 000 Bq/kg στο λούσο και τα 5 000 Bq/kg στην πέρκα.

(19) Η τοποθέτηση στην αγορά εδώδιμων άγριων προϊόντων δεν γίνεται αναγκαστικά μέσω των αγροτοβιομηχανικών αλυσίδων εφοδιασμού, επομένως η παρακολούθηση και οι έλεγχοι που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία μπορούν να παρακάμπτονται.

(20) Τα κράτη μέλη έχουν ενημερώσει τον πληθυσμό σχετικά με τον κίνδυνο για την υγεία που απορρέει από την κατανάλωση ορισμένων κατηγοριών τροφίμων ως συνέπεια του ατυχήματος του Τσερνομπίλ. Η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τη συνεχιζόμενη μόλυνση των άγριων εδώδιμων προϊόντων τείνει να μειωθεί.

(21) Αν και η επίπτωση της μόλυνσης των άγριων προϊόντων στην υγεία του κοινού γενικά είναι πολύ χαμηλή, ο κίνδυνος για την υγεία των ατόμων που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες παρόμοιων προϊόντων από τις πληγείσες περιοχές δεν είναι αμελητέος, και επομένως είναι αναγκαίο να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τους κινδύνους αυτούς.

(22) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων [1] έχει θεσπίσει σύστημα για την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών. Είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται το σύστημα αυτό για την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα στα κράτη μέλη σχετικά με τις καταγραμμένες περιπτώσεις υπέρβασης των ανώτατων επιτρεπτών επιπέδων,

ΣΥΝΙΣΤΑ:

1. Για το σκοπό της προστασίας της υγείας των καταναλωτών, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι τα ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα όσον αφορά το καίσιο 134 και 137 που αναφέρονται στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 737/90 τηρούνται στην Κοινότητα για την τοποθέτηση στην αγορά άγριων θηραμάτων, άγριων βατόμουρων, άγριων μανιταριών και σαρκοβόρων ψαριών από λίμνες.

2. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν τον πληθυσμό, στις περιοχές που υπάρχει ενδεχόμενο τα προϊόντα αυτά να υπερβαίνουν τα ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα, σχετικά με τον ενεχόμενο κίνδυνο για την υγεία.

[1] ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1.

3. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα άλλα κράτη σχετικά με τις καταγραμμένες περιπτώσεις παρόμοιων προϊόντων που τοποθετήθηκαν στην κοινοτική αγορά και τα οποία υπερέβαιναν τα ανώτατα επιτρεπτά επίπεδα μέσω του κοινοτικού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης που καθορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002.

4. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνουν σε σχέση με την παρούσα σύσταση.

Βρυξέλλες, 20 Φεβρουαρίου 2003.

Για την Επιτροπή
Margot WALLSTRÖM
Μέλος της Επιτροπής